

γημένο νά 'ναι αὐτὸ τὸ ἄγριο, καλὸ, ἐλεύθερο πνεῦμα τῆς θύελλας, ποὺ χορεύει πάνω σὲ τέλματα καὶ σὲ θλίψεις, ὅπως χορεύει πάνω στὰ λειβάδια!

Ποὺ μισεῖ τὰ ἀλήτικα σκυλιὰ τοῦ ὄχλου κι ὅλη τὴν ἀποτυχεμένη καὶ σκυθρωπὴ αὐτὴ γενιά: εὐλογημένο νά 'ναι τὸ πνεῦμα αὐτὸ ὄλων τῶν ἐλευθέρων πνευμάτων, ἡ γελαστὴ θύελλα ποὺ ρίχνει σκόνη στὰ μάτια κάθε ἀπελπισμένου καὶ ὀμπυασμένου!

Τὸ χειρότερό σας, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, εἶναι πῶς δὲ μαθαίνετε ὅλοι νὰ χορεύετε, ὅπως πρέπει νὰ χορεύει κανεὶς—νὰ χορεύετε περνώντας ἀπὸ πάνω σας: Τί σημασία ἔχει τ' ὅτι ἀποτυχενετε!

Πόσα καὶ πόσα δὲν ὑπάρχουν ἀκόμα ποὺ μποροῦν νὰ γίνουν! Μάθετε, λοιπὸν, νὰ γελάτε περνώντας πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια σας! Ὑψώσετε τὶς καρδιές σας, ὦ καλοὶ χορευτές, ψηλά, ψηλότερα! Καὶ μὴ ξεχνάτε οὔτε καὶ τὸ καλὸ γέλιο!

Αὐτὸ τὸ στεφάνι τοῦ γελαστοῦ, αὐτὸ τὸ στεφάνι ἀπὸ ρόδα: σὲ σᾶς, ἀδελφοί μου, πετῶ αὐτὸ τὸ στεφάνι! Ἀγίασα τὸ γέλιο! Ὡ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, μάθετε λοιπὸν, νὰ γελάτε!

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ

1

ΟΤΑΝ ὁ Ζαρατούστρα εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, στεκότανε κοντὰ στὸ ἔμπασμα τῆς σπηλιάς του· μὰ μὲ τὶς τελευταῖες λέξεις ξέφυγε ἀπὸ τοὺς ξένους του κ' ἔτρεξε γιὰ λίγην ὥρα στὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα.

«Ὡ ἀγνὲς εὐωδιὲς ποὺ μὲ τριγυρίζετε! φώναξε. Ὡ μακάρια γαλήνη, ποὺ μὲ τριγυρίζεις! Μὰ ποῦ νά 'ναι ἄραγε τὰ ζῶα μου; Ἐλάτε, ἐλάτε, ἀετέ μου καὶ ὄφι μου!

Πῆτε μου, ἀλήθεια, ζῶα μου: αὐτοὶ οἱ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, ὅλοι τους—δὲ σᾶς φαίνεται πῶς σὰ νὰ μυρίζουν κάπως ἄσκημα; Ὡ ἀγνὲς εὐωδιὲς ποὺ μὲ τριγυρίζετε! Τώρα μόνο ξέρω καὶ νιώθω πόσο σᾶς ἀγαπῶ ζῶα μου!»

Κι ὁ Ζαρατούστρα εἶπε ἄλλη μιὰ φορά: σᾶς ἀγαπῶ ζῶα μου!

Μὰ ὁ ἀετὸς καὶ ὁ ὄφης στρημώχτηκαν κοντὰ του, ὅταν εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια καὶ τὸν ἀνάβλεψαν. Ἔτσι στέκονταν ἐκεῖ χάμω ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς, σιωπηλοὶ κ' οἱ τρεῖς καὶ μυρίζονταν καὶ ρουφούσανε κ' οἱ τρεῖς τὸν καλὸν ἀέρα. Γιατὶ ὁ ἀέρας ἐδῶ ἔξω ἦταν καλύτερος παρ' ὅσο κοντὰ στοὺς ἀνώτερους ἀνθρώπους.

2

ΜΑ ΔΕ θά 'χε ἀφήσει καλὰ-καλὰ ἀκόμα ὁ Ζαρατούστρα τὴ σπηλιά του καὶ σηκώθηκε πάνω ὁ γέρο μάγος, κοίταξε πονηρὰ γύρω του κ' εἶπε: «Βγῆκε ἔξω!

Καὶ νὰ πού, κιόλας, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι (ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς γαργαλίσω μ' αὐτὸ τὸ ἐπαινετικὸ καὶ χαϊδευτικὸ ὄνομα, ὅπως

ἔκανε κι ὁ ἴδιος αὐτός), κιόλας μὲ κυριεύει τὸ κακό, ἀποπλανητικὸ καὶ μαγικὸ πνεῦμα μου, ὁ μελαγχολικὸς διάβολός μου, ποὺ εἶναι, ἴσαμε τὸ μεδούλι του, ἕνας ἀντίπαλος αὐτοῦ τοῦ Ζαρατούστρα: συγχωρέσετέ του το αὐτό! Τώρα δὲ θ ἔ λ ε ι νὸ κά-νει μπροστά σας τὰ μάγια τσου, τώρα ἀκριβῶς εἶναι ἡ ὥρα τ ο υ. Τοῦ κακοῦ ἀγωνίζομαι μὲ τοῦτο τὸ κακὸ πνεῦμα.

Ἀπέναντι σ' ὅλους ἐσᾶς, ὅποιες κι ἂν εἶναι οἱ τίτλοι ποὺ δίδετε στὸν ἑαυτὸ σας, εἴτε αὐτονομάζεστε «ἐλεύθερα πνεύματα» εἴτε «φιλαλήθεις» εἴτε «ἐξιλεωτὲς τοῦ πνεύματος» εἴτε «ἀζάλινωτοι» εἴτε «οἱ μεγάλοι ἐπιθυμοῦντες», ἀπέναντι σ' ὅλους ἐσᾶς, ποὺ ὑποφέρετε ἀπὸ τὴ μ ε γ ἄ λ η ν ἄ η δ ἰ α, ὅπως ἐγώ, ποὺ πέθανε ὁ παλιὸς Θεὸς σας καὶ ποὺ κανένας καινούργιος Θεὸς σας δὲν εἶναι στὸ λίκνο του καὶ στὰ σπάργανά του ἀκόμη,—ἀπέναντι σ' ὅλους ἐσᾶς διάκειται εὐνοϊκὰ τὸ κακὸ πνεῦμα μου κι ὁ μάγος μου, ὁ διάβολός μου.

Σᾶς γνωρίζω, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, γνωρίζω κι αὐτὸν—γνωρίζω κι αὐτὸν τὸν δυσμενῆ δαίμονα, ποὺ χωρὶς νὰ θέλω ἀγαπῶ, τὸν Ζαρατούστρα ἐννοῶ: ὁ ἴδιος αὐτὸς μοῦ φαίνεται πάρα πολὺ συχνὰ σὰν ἕνας ὠραῖος βρυκόλακας ἀγίου,

—σὰν μιὰ καινούργια, παράξενη μετεμψύχωση, ποὺ ἀρέσει στὸ κακό μου πνεῦμα, τὸν μελαγχολικὸ μου δαίμονα:—ἀγαπῶ τὸν Ζαρατούστρα, ἔτσι μοῦ φαίνεται πολλές φορές, γιὰ χάρη τοῦ κακοῦ μου πνεύματος.—

Μὰ κιόλας μὲ κυριεύει καὶ μὲ βιάζει αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς μελαγχολίας, αὐτὸς ὁ διάβολος τοῦ σούρουπου: καί, ἀληθινά, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, ἔχει τὴ διάθεση,—

ἀνοίξετε μόνο τὰ μάτια σας!—ἔχει τὴ διάθεση νὰ ῥθει γ υ μ ν ὄ ς, σὰν ἄντρας, τώρα, σὰν γυναίκα, δὲν τὸ ξέρω ἀκόμη: ἀλλ' ἔρχεται, μὲ βιάζει, ἀλλοίμονο! ἀνοίξετε τὸ νοῦ σας!

Ἡ μέρα γέρνει, τὸ βράδι πέφτει τώρα σ' ὅλα τὰ πράγματα, ἀκόμη καὶ στὰ καλύτερα πράγματα. Ἀκούσετε τώρα καὶ δῆτε, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, τί διάβολος, κᾶν ἄντρας κᾶν γυναίκα, εἶναι αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς βραδινῆς μελαγχολίας! »

Ἔτσι μίλησεν ὁ γέρο μάγος, κοίταξε πονηρὰ γύρω κ' ὕστερα πῆρε τὴν ἄρπα του.

Στὸν διάφανον ἀγέρα,
στὴν γῆ πιά δταν κατεβαίνει
τῆς δροσιᾶς ἢ παρηγόρια,
ἀθώρητη κι ἀνάκουστη—γιατί
μαλακὰ φοράει σαντάλια
ἢ παρήγορος δροσιᾶ, ὅπως
οἱ γλυκιοὶ παρήγοροι ὄλοι—:

φλογερή καρδιά μου, τότε
ἀναλογίζεσαι, θυμᾶσαι,
πόσο κάποτε διψοῦσες
γιὰ δάκρυα τ' οὐρανοῦ καὶ δροσιᾶς στάλες,
καψαλιασμένη καὶ κουρασμένη διψοῦσες,
γιατὶ πάνω σὲ κίτρινης χλόης μονοπάτια
μοχθηρὰ βραδινὰ βλέμματα τοῦ ἡλίου
μέσα ἀπὸ μαύρα δέντρα γύρω σου τρέχαν,
χαιρέκακα, ἐκτυφλωτικὰ βλέμματα τοῦ ἡλίου
πυρωμένα;

«Τῆς ἀλήθειας μνηστήρας; Ἐσύ;
— ἔτσι χλευάζαν —, ὄχι! Ποιητὴς μόνο!
Ζῶο πονηρὸ κι ἀρπαχτικό, ἓνα
ζῶο ποὺ ἔρπει, ποὺ θὰ πρέπει
νὰ ψεύδεται, ποὺ θὰ πρέπει
ξέροντάς το, θέλοντάς το
νὰ ψεύδεται: ποθώντας
λάφυρα, μασκοφορεμένα
παρδαλά, μάσκα τὸ ἴδιο
αὐτό, λάφυρο τὸ ἴδιο —
αὐτὸ — ὁ μνηστήρας τῆς ἀλήθειας;
“Ὁχι! Μόνο τρελλός! Μονάχα
ποιητὴς! Παρδαλὰ μόνο
μιλώντας, ἀπὸ παρδαλὴ μέσα
φωνάζοντας μάσκα
τρελλοῦ, σὲ ψευδολόγο γιοφύρι
περιπλανούμενος, γιοφύρι
ἀπὸ λέξεις, ἀπάνω
σὲ οὐράνια τόξα πολύχρωμα,
σὲ ψεύτικους οὐρανοὺς ἀνάμεσα
καὶ σὲ ψεύτικα ἐδάφη,
περιδινούμενος, αἰωρούμενος, —
Μόνο τρελλός! Ποιητὴς μόνο!

Αὐτὸ — ὁ μνηστήρας τῆς ἀλήθειας;
“Ὁχι ἤρεμος, ἄκαμπτος, λειῖος, παγερός,
ποὺ ἄγσλμα ἐγίνη,
Θεοῦ ἀνδριάντας,
μπροστὰ σὲ ναοὺς στημένος
ὄχι, φρευρὸς ἐμπρὸς
σὲ Θεοῦ πύλη:
ὄχι! Ἐχθρὸς κάθε
μνημείου τῆς ἀλήθειας,
πιὸ οἰκεῖος μὲ κάθε

έρημιὰ παρ' ὅσο μὲ ναούς,
τόλμη γατίσια γιομάτος
μέσα ἀπὸ κάθε παράθυρο πηδώντας
γλιστρᾶ σὲ κάθε τύχη,
ίχνηλατώντας σὲ κάθε
δάσος παρθένο, ίχνηλατώντας
μανιακά, πόθου πλήρης,
μὲς στὰ παρθένα δάση,
ἀνάμεσα σὲ παρδαλόστιχτα ἀγρίμια,
ἀμαρτωλὰ ὑγιῆς καὶ παρδαλὰ κι ὠραῖος
γιὰ νὰ τρέξεις.
Μ' ἐπιποθοῦντα χεῖλη
μακάρια χλευαστικός,
μακάρια σατανικός,
αἰμοδιφῆς μακάρια,
ψευδόμενος, ἀρπάζοντας, γλιστρώντας,
γιὰ νὰ τρέξεις: —

Ἦ μ' ἀετὸν ὅμοιος, ποῦ ὦρα
κι ὦρα πολλὴ κοιτάζει
ἀσάλευτος μὲς στὶς ἀβύσσους,
μὲς στὶς δικές του ἀβύσσους:—
ὦ, πῶς στὸν ἀέρα κύκλους
κόβει ψηλά, χαμηλά, μέσα,
σὲ πιὸ βαθιὰ βάθη ὅλο!—
ὕστερα,
ξαφνικά, πῶς εὐρομῶνει τὸ βέλος,
χυμᾶ, μὲ μαζεμένες
φτεροῦγες, στ' ἀρνιὰ πάνω,
μανιακὰ πεινασμένος,
γι' ἀρνιὰ λαχταρώντας,
ἐχθρικός πρὸς ὅλες
τὶς ἀρνίσιες ψυχές,
ἐχθρὸς τρομερὸς σ' ὅ,τι
κοιτάζει προβατίσια,
ἀρνιῶ μάτια ἔχει κ' εἶναι
σγυρόμαλλο καὶ γκρίζο
κ' ἡμερο σὰν ἀρνί!
Ἔτσι
ἀετένιοι καὶ τιγρένιοι
τοῦ ποιητῆ εἶναι οἱ πόθοι,
εἶναι οἱ δικοὶ σου πόθοι
κάτω ἀπὸ χίλιες μάσκες,
ὦ τρελλέ! ὦ ποιητή!

ὦ ἐσύ, ποῦ σὰν Θεὸ
καὶ σὰν ἀμνὸν εἶδες
τὸν ἄνθρωπος—: :
στὸν ἄνθρωπο μέσα
τὸν Θεὸ νὰ ξεσκίζει
ὅπως ὁ ἀμνὸς μέσα
στὸν ἄνθρωπο,
καὶ νὰ γελᾷ
ξεσκίζοντάς του—

Ἡ εὐτυχία σου αὐτό ἔναι!
Πάνθηρα κι ἀετίσια εὐδαιμονία!
Ποιητῆ καὶ τρελλοῦ εὐδαιμονία! — —

Στὸν διάφανον ἀγέρα,
ὅταν πιά τὸ δρεπάνι
τοῦ φεγγαριοῦ, πράσινο μέσα
στὸ πορφυρὸ δεῖλι, γλιστρᾶ,
φθονερό:

—τῆς ἡμέρας ἐχθρός,
μὲ κάθε κρυφὸ θῆμα
τὶς αἰῶρες τῶν ρόδων
δρεπανίζοντας, ὥσπου
νὰ βυθιστοῦνε μέσα
στὴ νύχτα, πελιδνές
στὴ νύχτα νὰ βουλιάξουν:—

Ἔτσι κ' ἐγώ, μιὰ μέρα,
ἔπεσα ἀπὸ τὴν πλάνη
τῆς ἀλήθειας μου, ἀπὸ
τῶν πόθων μου τὴ μέρα,
γιοτὶ εἶχα ἀπὸ τὴ μέρα
κουραστεῖ, κι ἀρρωστήσει
ἀπὸ τὸ φῶς,—καὶ μέσα
στὸ βρόδι καὶ στοὺς ἴσκιους
βούλιαξα: γιὰ μιὰ ἀλήθεια
καιγόμουν καὶ διψοῦσα:
—ὦ φλογερὴ καρδιά μου,
θυμᾶσαι, ἀναλογιέσαι
πόσο διψοῦσα τότε;—
Τότε ἄς ἐξοριστῶ
μακρὰ ἀπὸ κάθε ἀλήθεια,
μόνο τρελλός, μονάχα
Ποιητῆς!

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΤΣΙ τραγούδησεν ὁ μάγος· κι ὄλοι ποὺ ἦσαν μαζεμένοι ἐκεῖ, ἔπεφταν, πουλιῶν ὅμοιοι, ἀπρόσεχτα, στὴν ξόβεργα τῆς πονηρῆς καὶ βαρύθυμης ἠδυπάθειάς του. Μόνο ὁ συνειδητὸς τοῦ πνεύματος δὲν εἶχε πιαστεῖ: ἄρπαξε τὴν ἄρπα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ μάγου καὶ φώναξε:

«Ἄερας! Ἄφήσετε νὰ μπεῖ καθαρὸς ἀέρας ἐδῶ μέσα! Νὰ ῥθει ὁ Ζαρατούστρα! Κάνεις ἀποπνιχτικὴ καὶ φαρμακερὴ τὴ σπηλιὰν αὐτὴ, ὦ ἀπαίσιε γερομάγε!

Παρασέρνεις, ὦ κάλπη, ὦ τολιρέ, σ' ἄγνωστες ἐπιθυμίες καὶ ἐρημιές. Κι ἀλλοίμονο ἂν ἄνθρωποι σὰν ἐσένα μιλοῦν γιὰ τὴν ἀλῆθεια καὶ τῆς δίνουν σημασία!

Ἄλλοίμονο σὲ ὄλα τὰ ἐλεύθερα πνεύματα ποὺ δὲν προφυλάσσονται ἀπὸ τ ἐ τ ο ι ο υ ς μάγους! Ἡ ἐλευθερία τους πῆγε περίπατο: διδάσκεις κι ἐδηγεῖς πίσω στὶς φυλακές,—

ὦ γέρο βαρύθυμε διάβολε, ἀπὸ τὸ θρῆνο σου ἤχει ἓνα γοητευτικὸ σφύριγμα, μοιάζεις μὲ κείνους ποὺ μὲ τὸν ἔπαινό τους γιὰ τὴν ἀγνότητα διαγεύουνε κρυφὰ τὴν ὀσέλγεια!»

Ἔτσι μίλησεν ἐκεῖνος, ποὺ εἶχε συνείδηση τοῦ πνεύματος· μὰ ὁ γέρο μάγος κοίταζε γύρω του, χαιρότανε τὴ νίκη του κ' ἔτσι μπορούσε νὰ καταπίνει τὴ φούρκα ποὺ τὸν ἔκανε νὰ νιώθει ὁ συνειδητὸς τοῦ πνεύματος.

«Ἡσύχασε! εἶπε μὲ σεμνὴ φωνή, τὰ καλὰ τραγούδια θέλουν καὶ καλὸν ἀντίλαλο· ὕστερα ἀπὸ τὰ καλὰ τραγούδια πρέπει νὰ σωπαίνει κανεὶς γιὰ πολλὴ ὥρα.

Ἔτσι κάνουν ὄλοι αὐτοί, οἱ ἀνώτεροι ἄνθρωποι. Μήπως, ὁμως, καὶ δὲν κατάλαβες πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὸ τραγούδι μου; Μέσα σου δὲν ὑπάρχουν καὶ πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὸ πνεῦμα ἐνὸς μάγου.»

«Μ' ἐπαινεῖς, ἀποκρίθηκεν ἐκεῖνος ποὺ εἶχε συνείδηση τοῦ πνεύματος, ξεχωρίζοντάς με ἀπὸ σένα,—μὲ τὸ καλό, λοιπόν! Ἄλλὰ ἐσεῖς οἱ ἄλλοι; Τί βλέπω! Κάθεστε ὄλοι ἀκόμα μὲ τὰ μάτια σας γιομάτα ἐπιθυμία;

᾿Ω ἐλεύθερες ψυχές, τί ἔγινε ἡ ἐλευθερία σας; Μοῦ φαίνεστε σχεδὸν σὰν ἐκείνους ποὺ κάθονται καὶ βλέπουνε πολλὴ ὥρα νὰ χορεύουν γυμνά, διεφθαρμένα κορίτσια: κ' οἱ ἴδιες οἱ ψυχές σας χορεύουν.

Θὰ πρέπει, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, νὰ ὑπάρχει μέσα σας πολὺ ἀπ' αὐτὸ ποὺ ὁ μάγος ὀνομάζει κακὸ πνεῦμα του τῆς μαγείας καὶ τῆς ἀπάτης:—ἐμεῖς πρέπει νὰ εἴμαστε ἰδιαίτεροι.

Κι ἀληθινά, μιλήσαμε καὶ σκεφτήκαμε ἀρκετὰ μαζί, πρὶν γυρίσει ὁ Ζαρατούστρα στὴν σπηλιά του κ' ἔμαθα ὅ,τι δὲν ἤξερα: εἴμασθε διαφορετικοί.

Καὶ δὴ πάνω ἀκόμα ζήτοῦμε διαφορετικὰ πράγματα, εἰσεὶς κ' ἐγώ, κ' ἐγώ ῥθὰ νὰ βρῶ τὸν Ζαρατούστρα γι'ττὶ ζητῶ περισσότερη βεβαιότητα. Γιατὶ αὐτὸς παραμένει ἀκόμα τὸ στερεώτερο καστέλλι καὶ ἡ στερεώτερη θέληση —

σήμερα, ποὺ ὅλα κλονίζονται, ποὺ ὅλη ἡ γῆ τρέμει. Ἐσεῖς, ὅμως, ὅταν βλέπω τὰ μάτια σας, τὴν ἔκφραση τῶν ματιῶν σας, σχεδὸν θὰ πίστευα πὼς ζητᾶτε περισσότερη ἀβεβαιότητα,

περισσότερο ρίγος, περισσότερο κίνδυνο, περισσότερο σεισμό. Σχεδὸν θὰ πίστευα, καὶ μὲ συμπαθᾶτε γι' αὐτό, πὼς ἐπιθυμεῖτε ὡ ἀνώτεροι ἄνθρωποι,

— πὼς ἐπιθυμεῖτε τὴν πιὸ ἀνησυχαστικὴ καὶ τὴν πιὸ ἐπικίνδυνη ζωὴ, αὐτὴ ποὺ μοῦ προξενεῖ τὸν μεγαλύτερο φόβο, τὴν ζωὴ τῶν ἄγριων ζώων, τὰ δάση, τὶς σπηλιές, τ' ἀπόκρεμνα βουνὰ καὶ τοὺς λαβυρίνθους.

Καὶ δὲ σᾶς ἀρέσουν οἱ ὀδηγοὶ ποὺ σᾶς φέρνουν ἔξω ἀπὸ τὸν κίνδυνο, μὰ αὐτοὶ ποὺ σᾶς βγάζουν ἔξω ἀπ' ὅλους τοὺς δρόμους, οἱ πλάνοι. Ἄλλ' ἂν πράγματι ὑπάρχουν τέτοιες ἐπιθυμίες μέσα σας, οἱ ἐπιθυμίες αὐτές, παρ' ὅλ' αὐτά, μοῦ φαίνονται ἀπραγματοποίητες.

Γιατὶ ὁ φόβος εἶναι τὸ κληρονομικὸ καὶ βασικὸ συναίσθημα τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ τὸν φόβο ἐξηγοῦνται ὅλα, τὸ κληρονομικὸ ἀμάρτημα καὶ ἡ κληρονομικὴ ἀρετὴ. Στὸν φόβο, ἐπίσης, ἔχει τὶς ρίζες τῆς κ' ἡ δικὴ μου ἀρετὴ, ποὺ λέγεται: Ἐπιστήμη.

Τὸν φόβο ἀκριβῶς μπροστὰ στ' ἄγρια ζῶα, — αὐτὸν πρωτογνώρισεν ὁ ἄνθρωπος, καί, φυσικά, καὶ τὸ ζῶο ποὺ ὁ ἄνθρωπος κρύβει μέσα του καὶ φοβᾶται: — ὁ Ζαρατούστρα τ' ὀνομάζει αὐτὸ «τὸ μέσα μας ζῶο».

Αὐτὸς ὁ μακρόχρονος, πανάρχαιος φόβος, ποὺ στὸ τέλος ἔγινε πονηρός, πνευματικός, διανοητικός, — σήμερα μοῦ φαίνεται ὅτι ὀνομάζεται: Ἐπιστήμη. —

Ἔτσι μίλησεν ὁ συνειδητὸς τοῦ πνεύματος· ὁ Ζαρατούστρα, ὅμως, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει στὴ σπηλιά του κ' εἶχε ἀκούσει καὶ μαντέψει τὰ τελευταῖα λόγια, πέταξε στὸν συνειδητὸ τοῦ πνεύματος μιὰ χούφτα τριαντάφυλλα καὶ γέλασε γιὰ τὶς «ἀλήθειες» του.

«Γιῶς! φώναξε, τί ἄκουσα τώρα δά; Ἀληθινά, μοῦ φαίνεται πὼς ἢ ἐσύ εἶσαι τρελλὸς ἢ ἐγώ; καὶ βιάζομαι νὰ βάλω τὴν «ἀλήθεια» σου στὸ κεφάλι.

Γιατὶ ὁ φόβος εἶναι ἡ ἐξαίρεσή μας. Τὸ θάρρος, ὅμως, καὶ ἡ περιπέτεια καὶ ἡ χαρὰ γιὰ τὸ ἄγνωστο καὶ τὸ ἀνεπιχείρητο, — τὸ θάρρος μοῦ φαίνεται ὀλόκληρη ἡ προῖστορία τοῦ ἀνθρώπου.

Ζήλεψε καὶ ἄρπαξε ὅλες τὶς ἀρετὲς ἀπὸ τὰ πιὸ ἄγρια καὶ τὰ πιὸ θαρραλέα ζῶα: ἔτσι μόνο ἔγινε ἄνθρωπος.

Τὸ θάρρος αὐτὸ ποὺ στὸ τέλος ἔγινε πονηρὸ καὶ πνευ-

ματικὸ καὶ διανοητικὸ, εὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο θάρρος μὲ τὶς φτεροῦγες τοῦ ἀετοῦ καὶ μὲ τὴ σοφία τοῦ ὄφι: αὐτό, μοῦ φαίνεται, ὀνομάζεται σήμερα...»

«Ζαρατούστρα!» φώναξαν ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ κάθονταν ἐκεῖ, μὲ μιὰ φωνή, σὰν ἀπὸ ἓνα στόμα καὶ συνάμα βόλανε τὰ γέλια. μὰ ποὺ ὑψώθηκαν ἀπὸ μέσα τους σὰν βαρὺ σύννεφο. Ἀκόμα κι ὁ μάγος γέλασε κ' εἶπε μὲ πονηριά: «Ἔ, λοιπόν! πάει, ἔφυγε τὸ κακὸ πνεῦμα μου!

Καὶ δὲ σὰς προφύλαξα κι ὁ ἴδιος ἐγώ, ὅταν σὰς ἔλεγα πῶς εἶναι ἓνα πνεῦμα ἀπατεῶνα, ψεύτη καὶ γητευτῆ;

Προπαντός, ὅμως, ὅταν παρουσιάζεται γυμνός. Μὰ τί μπορῶ νὰ κάνω ἐγώ γιὰ τὶς κακοθήειές του; Μὴ κ' ἐγώ τάχα τὸ δημιούργησα αὐτὸ καὶ τὸν κόσμος;

Ἐμπρός, λοιπόν! Ἄς γίνουμε πάλι καλοὶ καὶ καλόκεφοι! Κι ἂν κι ὁ Ζαρατούστρα κοιτάζει θυμωμένα—δῆτε τον, ἀλήθεια! τὰ ἔχει μαζί μου—

πρὶν πέσει, ὅμως, ἡ νύχτα, θὰ μάθει νὰ μ' ἀγαπᾷ πάλι καὶ νὰ μ' ἐπαινεῖ, δὲ μπορεί νὰ ζήσει πολὺ χωρὶς νὰ κάνει τέτοιες τρέλλες.

Αὐτός—ἀγαπᾷ τοὺς ἐχθρούς του: αὐτὸς ἐννοεῖ καλύτερα τούτη τὴν τέχνη ἀπ' ὅσους εἶδα ὧς τὰ τώρα. Μὰ γι' αὐτὸ—ἐκδικεῖται τοὺς φίλους του!»

Ἔτσι μίλησεν ὁ γέρο μάγος, κ' οἱ ἀνώτεροι ἄνθρωποι τὸν χειροκρότησαν: ἔτσι ποὺ ὁ Ζαρατούστρα ἄρχισε νὰ τριγυρίζει καὶ νὰ τινάζει τὰ χέρια τῶν φίλων τοῦ μὲ κακία καὶ μὲ ἀγάπη,—σὰν ἓνας ποὺ κάτι ἤθελε νὰ συγχωρήσει καὶ νὰ ἐπανορθώσει σ' ὅλους τους. Ὅταν, ὅμως, βρέθηκε κοντὰ στὴν πόρτα τῆς σπηλιάς του, γιὰ δὲς, πεθύμησε πάλι τὸν καθαρὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα καὶ τὰ ζῶα του—καὶ θέλησε νὰ γλιστρήσει ἔξω.

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΘΥΓΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

1

«ΜΗ! ΦΕΥΓΕΙΣ! εἶπε τότε ὁ ὄδοιπόρος, ποὺ ὀνόμαζε τὸν ἑαυτὸ του ἴσκιον τοῦ Ζαρατούστρα, μείνε μαζί μας, — ἀλλοιῶς μπορεῖ νὰ μᾶς κυριέψει πάλι ἡ παλιά, βαριά θλίψη.

Ἐκεῖνος ὁ γέρο μάγος μᾶς ἔδωσε κιόλας μὲ τὸν καλύτερο τρόπο ὅ,τι χειρότερο εἶχε, καί, γιὰ δὲς, ἀλήθεια, ποὺ ὁ καλός, εὐσεβὴς Πάπας δάκρυσεν καὶ ἄρχισε ν' ἀρμενίζει γιὰ καλὰ πάλι στὴ θάλασσα τῆς μελαγχολίας.

Τοῦτοι δὴ οἱ βασιλιάδες μποροῦν καὶ κρατοῦν ἀκόμα μιὰ καλὴ στάση μπροστά μας: ἀπ' ὅλους ἐμᾶς αὐτοὶ τὸ κατορθώνουν καλύτερα σήμερα. Στοιχηματίζω, ὅμως, πῶς ἂν δὲν εἶχανε κανένα μάρτυρα, θὰ φέρνονταν καὶ κείνοι μὲ τὸν χειρότερο τρόπο,—

θὰ παίζανε τὸ ρόλο τῶν σύννεφων ποὺ σέρνονται, τῆς ὑγρῆς ἀπὸ δάκρυα βαρυθυμιάς, τοῦ κατσοφιασμένου οὐρανοῦ, τοῦ κλεμμένου ἡλίου, τοῦ φθινοπωριάτικου ἀνέμου ποὺ οὐρλιάζει,

θὰ παίζανε τὸ κακὸ παιγνίδι τοῦ οὐρλιαχτοῦ μας καὶ τῆς ἀπελπισμένης κραυγῆς μας: μείνε μαζί μας, ὦ Ζαρατούστρα! Ἐδῶ ἔναι κρυμμένη πολλὴ δυστυχία, πολὺ βράδι δηλαδή, πολλὰ σύννεφα, πολὺς ἀποπνιχτικὸς ἀέρας!

Μᾶς ἔθρεψες μὲ ρωμαλέα ἀντρίκια τροφή καὶ μὲ δυνατὰ ρητά: μὴν ἀφήσεις, τώρα στὰ ἐπιδόρπια, νὰ μᾶς ξανακυριέψουνε τ' ἀσθενικά, γυναικίστικα πνεύματα,

Μόνο ἐσὺ δυναμώνεις καὶ καθαρίζεις τὸν ἀέρα γύρω σου! Βρῆκα ποτὲ στὴν γῆ τόσο καθαρὸ ἀέρα ὅσο κοντά σου, μέσα στὴ σπηλιά σου;

Κι ὅμως, ἔχω δεῖ πολλές χῶρες, ἡ μύτη μου ἔμαθε νὰ δοκιμάζει καὶ νὰ ἐκτιμᾷ λογιῶν καὶ λογιῶν ἀνέμους: μὰ κοντά σου τὰ ρουθούνια μου γεύονται τὴ μεγαλύτερη χαρὰ τους.

Ἐχτὸς ἀπὸ,—ἐχτὸς ἀπὸ..., ὦ συγχώρεσέ μου μιὰ παλιὰν ἀνάμνηση! Συγχώρεσέ μου ἓνα παλιὸ ἀποδεῖπνιο τραγούδι, ποὺ τραγούδησα κάποτε ἀνάμεσα στὶς θυγατέρες τῆς ἐρήμου:—

γιατὶ κοντά τους ὑπῆρχε ἐπίσης καλὸς, καθαρὸς, ἀνατολίτικος ἀνεμὸς· ἐκεῖ πέρα ἦμουν πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ συννεφιασμένη, ὑγρὴ καὶ μελαγχολικὴ γέρικην Εὐρώπη!

Τότε ἀγαποῦσα τὰ κορίτσια αὐτὰ τῆς Ἀνατολῆς κι ἄλλα γαλάζια οὐράνια βασίλεια, ἀπ' ὅπου δὲν κρέμονταν οὔτε σύννεφα οὔτε σκέψεις.

Δὲν τὸ φαντάζεστε πόσο χαριτωμένα κάθονταν ἐκεῖ, ὅταν δὲν χόρευαν, βαθιές, μὰ χωρὶς σκέψεις, σὰν μικρὰ μυστικά, σὰν δεμένα μὲ κορδέλλες αἰνίγματα, σὰν ἐπιδόρπια καρύδια—

παρδαλὲς καὶ παράξενες, μὰ τὴν ἀλήθεια, μὰ χωρὶς σύννεφα: αἰνίγματα, ποὺ ἀφήνονταν νὰ λυθοῦν: γι' ἀγάπη τέτοιων κοριτσιῶν σκέφτηκα τότε ἓναν ἀποδεῖπνιο ψαλμό.»

Ἔτσι μίλησεν ὁ ὕδοιπόρος καὶ ἴσκιος· καὶ πρὶν τοῦ ἀπαντήσει κανεὶς, εἶχε πάρει κιόλας στὰ χέρια του τὴν ἄρπα τοῦ γέρου μάγου, σταυρώσει τὰ πόδια του καὶ κοίταζε ἤσυχχα καὶ φρόνιμα γύρω του:—μὲ τὰ ρουθούνια, ὅμως, ρουφούσε ἀργὰ-ἀργὰ τὸν ἀέρα, σὰν ἓνας ποὺ μυρίζεται ἓναν καινούργιον ξένον ἀέρα σὲ καινούργιες χῶρες. Ἐπειτα ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ κ' ἦτανε ἓνας βρουχισμὸς τὸ τραγούδι του.

2

Ἡ ἐρημιὰ μεγαλώνει: ποὺ ἐρημιὰ κρύβει ἐντὸς του, ἀλλοίμονό του!

—Ἄχ! Ἐπίσημα!

Ἀληθινά, ἐπίσημα!

Μιὰ ἀξιοπρεπῆς ἀρχή!

Ἀφρικανικὰ ἐπίσημη!

“Αξια λιονταριού
ἢ μιᾶς μαϊμούς ἠθικολόγου
ποῦ μουγκρίζει—
—ἀλλ’ ὄχι γιὰ σᾶς,
ὦ πολυαγάπητες φίλες,
ποῦ στὰ πόδια σας
γιὰ πρώτη φορά
κάτω ἀπὸ φοίνικες
λαχταρᾶ νὰ καθήσει
ἓνας εὐρωπαῖος. Σελλάχ.

Παράξενο ἀλήθεια!
Νά ποῦ κάθομαι τώρα
κοντὰ στὴν ἔρημο, κι ὁμως
τόσο μακριὰ ἀπὸ τὴν ἔρημο,
κι οὔτε ἀφανισμένος ἀκόμη:
γιατί, καταβροχθισμένος
ἀπὸ τὴν μικρότατη δαση τούτη—:
—ἀνοιγε, καθὼς χασμουριόταν
ἀκριβῶς, τὸ μικρὸ της στόμα,
τὸ πλέον ἀρωματικὸ ἀπ’ ὄλα
τὰ μικρὰ στόματα: τότε ἔπεσα μέσα,
μέσα γιὰ μέσα—ἀνάμεσά σας,
ὦ πολυαγάπητες φίλες! Σελλάχ.

Ζήτω, ζήτω ἢ κάθε φάλαινα,
ἂν ἔτσι στὸν ξένο της
εὐνοϊκὴ εἶναι! — ἐννοεῖτε
τὴ σοφὴ ἀλληγορία μου τούτη;
Ζήτω ἢ κοιλιὰ της
ἂν ἦταν τόσο
χαριτωμένη κοιλιὰ, δασης δμοια,
σὰν τούτη:
πλὴν ἀμφιβάλλω,
—γιατί ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Εὐρώπη,
ποῦ ἢ πιὸ ἀπιστὴ ’ναι ἀπ’ ὄλες
τὶς γερασμένες συζύγους.
Ὁ Θεὸς νὰ δώσει, ὁμως
καλύτερη νὰ γίνει!
Ἄμὴν!

Νά ποῦ κάθομαι τώρα,
στὴν μικρότατην δαση αὐτὴ,
χουρμᾶ δμοιος,
μελαχροινός, γλυκύτατος, χρυσωμένος,

ἓνα στρογγυλὸ καριτσίστικο στόμα
λαχταρώντας,
ἀκόμα πιὸ πολὺ, ὅμως,
κρῦα σὰν πάγος,
λευκὰ σὰν χιόνι,
κοριτσίστικα δόντια
κοφτερά: κάτι τέτοια
λαχταροῦν οἱ καρδιῆς ὄλων
τῶν φλογερῶν χουρμάδων, Σελλάχ.

Τῶν καρπῶν τούτων τοῦ Νότου
ὅμοιος, ὀλόμοιος,
κείτομαι δῶ, ἀπὸ μικρὰ
φτέρωτὰ σκαθέρια
κυκλωμένος, κέντρο
τῶν παιγνιδῶν τρυς,
κι ἀκόμα ἀπὸ πιὸ μικρές,
πιὸ τρελλές, πιὸ ἀμαρτωλές
ἐπιθυμίες καὶ σκέψεις,—
ἀπὸ σᾶς κυκλωμένος,
ὦ βουβές, ὦ γιομάτες
προαισθήματα,
γαθήσιες θυγατέρες,
Ντουντού καὶ Ζουλέϊκα,
—π ε ρ ι σ φ ι γ γ ω μ έ ν ο ς,
ἔτσι, ποὺ σὲ μιὰ λέξη μέσα
πολὺ συναίσθημα νὰ βάλω:
(ὁ Θεὸς νὰ μοῦ συγχωρέσει
τὸ γλωσσικὸν ἀμάρτημα τοῦτο!)
—κάθομαι δῶ, τὸν πιὸ καθάριο
ἀνασαίνοντας ἀέρα,
ἀέρα παραδείσιον, ἀλήθεια,
ἀλαφρόν, ἀλαφρὸν ἀέρα,
χρυσωμένον, τόσο
καλὸς ἀέρας μόνον
ἀπὸ τὸ φεγγάρι
ἔπεσε κάποτε—
ἔπεσε κατὰ τύχη,
ἢ τάχα νὰ ἔπεσε ἀπὸ τόλμη
περίσσια, ἔτσι ὅπως
οἱ παλιοὶ λένε ποιητές;
Πλὴν ὁ ἄπιστος ἐγὼ
τὸ ἀμφισβητῶ,
γιατὶ ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Εὐρώπη,
ποὺ ἢ πιὸ ἄπιστὴ 'ναι ἀπ' ὄλες
τίς γερασμένες συζύγους.

Ὁ Θεὸς νὰ δώσει, ὁμῶς,
καλύτερη νὰ γίνει!
Ἄμην!

Τὸν πλέον ὠραῖον τοῦτο
πίνοντας ἀέρα
μὲ ρουθύνια ἀνοιγμένα
ποτηριῶν ὅμοια,
δίχως μέλλον, δίχως ἀναμνήσεις,
ἔτσι κάθομαι ἐδῶ, ὦ
πολυαγάπητες φίλες,
καὶ κοιτάζω τοὺς φοίνικες,
πού, μιᾶς χορεύτριας ὅμοιοι,
λυγιῶνται, γέρνουνε, σειοῦνται
στὰ λαγόνια,
— καὶ κάνεις τὸ ἴδιο καὶ σὺ
κοιτάζοντάς τους πολλὴ ὥρα,
μιᾶς χορεύτριας ὅμοιος,
πού, καθὼς θέλει νὰ νομίσω,
στάθηκε ἐπὶ ὥρα πολλή,
ἐπικίνδυνα πολλή,
πάντοτε, πάντοτε μόνο
πάνω στὸ ἓνα τῆς πόδι,
γιατὶ θὰ ξέχασε, ἴσως,
κατὰ πῶς θέλει νὰ νομίσω,
τὸ ἄλλο τῆς πόδι.
Μάταια, τούλόχιστον,
ζήτησα τὸ χαμένο
δίδυμο στολίδι
—τὸ ἄλλο τῆς πόδι—
στ' ἄγια περίγυρα
τοῦ, πιὸ χαριτωμένου,
πιὸ κομποῦ ἀπ' ἔλα
τὰ φουστάνια, φουστάνι
τῆς, ποὺ ἔτρεμε, ποὺ πετοῦσε
φτερούγας ὅμοιο, ριπιδιοῦ ὅμοιο
ἀνοιγοκλειώντας.
Ναί, ἄν, ὠραῖες μου φίλες,
νὰ μὲ πιστέψετε θέλετε:
Τὸ ἔχει χάσει,—
τὸ ἔχει χάσει γιὰ πάντα
τὸ ἄλλο τῆς πόδι!
Τί κρίμα ἓνα τόσο
χαριτωμένο ἄλλο πόδι!
Ποῦ μπορεῖ, ἀλήθεια,
νὰ ἔμεινε καὶ νὰ θλίβεται

έγκαταλειμένο,
τὸ ξεμοναχισμένο
πόδι; Φοβισμένο ἴσως
μπρὸς σ' ἓνα ξαθόσυρο,
τερατώδες λιοντάρι
μανιασμένο; Ἡ μὴ κιόλας
φαγώθηκε, ξεκοκκαλίστηκε—
ἀθλια, ἀχ, ἀχ, ξεκοκκαλίστηκε; Σελλάχ.

ὦ, μὴν κλαῖτε,
καρδιές τρυφερές!
Μὴν κλαῖτε, ὦ
καρδιές χουρμάδων,
γαλατερά στήθη,
καρδιές σὰν γλυκόριζα!
Μὴν κλαῖτε πιά,
χλωμὴ Ντουντού! Ἄντρας
φανοῦ, Ζουλέϊκα! Θάρρος! Θάρρος!
— Ἡ θά 'πρεπε, ἴσως,
νὰ ὑπῆρχε ἐδῶ ἓνα
δυναμωτικό, καρδιοτονωτικό;
Ρητὸ ἀρωματικό;
Μιά ἐπίσημη παρηγορία;
Ἄχ, ἀνέβα, ἀξιοπρέπεια!
ἐνάρετη ἀξιοπρέπεια,
εὐρωπαϊὰ ἀξιοπρέπεια!
Φύσηξε, ξανσφύσηξε,
τῆς ἀρετῆς φουσερό!
Ἄχ! Πάλι νὰ μηκυθεῖς,
ἠθικολογικὰ νὰ μηκυθεῖς,
σὰν ἠθικολόγο λιοντάρι,
μπροστὰ στὶς θυγατέρες
νὰ μηκυθεῖς τῆς ἐρήμου!
— Γιατί, τῆς ἀρετῆς τὸ οὐρλιασμα,
ὦ πολυαγάπητα κορίτσια,
εἶναι τοῦ Εὐρωπαϊοῦ
ἡ μεγαλύτερη ζέση,
ἡ μεγαλύτερη βουλιμία!
Κ' ἐδῶ στέκομαι κιόλας,
σὰν Εὐρωπαῖος
δὲ μπορῶ νὰ κάνω ἄλλοιῶς,
Θεέ, βοήθησέ με!
Ἄμην!

Ἡ ἐρημιὰ μεγαλώνει: ποὺ ἐρημιὰ κρύβει
ἐντὸς τοῦ, ἀλλοίμονό του!